

О.В. БОРИСОВА, Д.М. ЯКУШЕНКО

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, Київ, 01001, Україна
dmytrok@bigmir.net

**УГРУПОВАННЯ ХАРОВИХ ВОДОРОСТЕЙ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО СЕКТОРА
ОЗЕРА СВІТЯЗЬ (ВОЛИНСЬКЕ
ПОЛІССЯ)**

Ключові слова: синтаксономія, Charetea fragilis, озеро Світязь, Волинське Полісся

Угрупування прісноводних харових макроскопічних водоростей (*Charales*) відносять до класу *Charetea fragilis* Fukarek ex Krausch 1964 [21]. В Україні такі ценози практично не вивчені, а їх синтаксономія взагалі не розроблена. Угрупування класу *Charetea* не наводяться у продромусах рослинності України [3, 8, 9]. Тому вивчення синтаксономії, поширення, динаміки та екологічних особливостей угруповань класу *Charetea*, що формуються у специфічних літоральних екотопах і є чутливими індикаторами стану середовища (трофності, прозорості води, типу донних відкладів тощо) [23], актуальне. Воно також є новим напрямком досліджень Шацьких озер, які з 2005 р. увійшли до складу міжнародного біосферного резервату «Західне Полісся».

Слід зазначити, що у 50-х та 70—90-х рр. ХХ ст. були проведені фрагментарні флористичні дослідження *Charales* оз. Світязь. Нечисленні дані представлені у працях О.В. Топачевського [10] та Г.М. Паламар-Мордвинцевої зі співавторами [6]. Вони стосуються видів *Chara aculeolata* Kutz. in Rchb., *Ch. delicatula* C. Agardh

та *Ch. polyacantha* A. Braun in A. Braun, Rabenh. et Stitzenb., відомих із північно-західної та північної частин озера, а також *Ch. aspera* Dethard. ex Willd., *Ch. contraria* A. Braun ex Kutz., *Ch. schaffneri* (A. Braun) Allen, точні локалітети яких не вказані.

Ми подаємо попередні дані про угруповання класу *Charetea fragilis* південно-західного сектора оз. Світязь. Уперше для прісноводних водойм України наведено шість асоціацій харових водоростей цього класу.

Матеріали та методика досліджень

Карстове оз. Світязь належить до Шацької озерної групи, розташованої у північно-західній частині Волинської обл., у міжріччі Західного Бугу та Прип'яті. Це одне з найбільших озер України (площа — 24,4 км², довжина — 9,28, ширина — 4,82 км, пересічна глибина — 7,2 м, максимальна — 58,4 м). Воно має дуже складну улоговину, що складається з кількох лійкоподібних провалів у крейдяних породах з глибинами від 15 до 50 м та островом у центральній частині — він розділяє дно на західну і східну западини. У західній частині найбільшими є западини і глибина (58,4 м). У східній частині, починаючи від південних берегів, дно має пологий схил до центра озера з помітним зменшенням глибин. Тут є бухти і западини з мілководдям. Оз. Світязь належить до озер з малим умовним водообміном і характеризується стабільним рівнем води з амплітудою коливань у середньому 0,3—1,0 м. Крім атмосферних опадів, озеро живиться ґрунтовими водами, а також водами крейдяних і підкрейдяних горизонтів, чому сприяє його значна глибина. За гідрохімічними показниками вода в озері — гідрокарбонатно-кальцієва, слабо мінералізована, з незначним вмістом органічних речовин та біогенних елементів. Донні відклади представлені пісками, глинами, торф'янистими мулами тощо [4].

У серпні 2005—2006 рр. ми досліджували південно-західну частину оз. Світязь, яка зазнає сильного антропогенного впливу внаслідок господарської діяльності та рекреації. Поблизу південного берега озера розташовані с. Світязь з господарствами, шлях та кілька різних закладів відпочинку. Було виконано 30 геоботанічних описів (площа описової ділянки — близько 10 м²), зібрано 16 фіксованих 4 %-м формальдегідом та 23 гербарних зразки харових водоростей. Харові водорості збирали на різній глибині (від 0,3 до 12 м) уздовж берега, а також з човна за допомогою так званої «кішки». Відзначали тип ґрунту (пісок, глина, мул, торф тощо). Для деяких геоботанічних описів визначали координати за допомогою навігаційного приладу «Garmin Legent eTrex». Водорості ідентифікували за визначником [2]. Синтаксономія угруповань наводиться за продромусами рослинності країн Центральної Європи [14—18, 22].

Результати досліджень та їх обговорення

На підставі виконаних геоботанічних описів у південно-західному секторі оз. Світязь виявлено шість угруповань класу *Charetea fragilis*. З огляду на необхідність доповнення флористичної класифікації рослинності України наводимо синтаксономічну схему угруповань класу південно-західного сектора оз. Світязь:

CHARETEA FRAGILIS Fukarek ex Krausch 1964

Nitelletalia flexilis Corillon 1951 apud Krause 1969

Nitellion syncarpo-tenuissimae Corillon 1957 apud Krause 1969

1. *Nitelletum syncarpae* (Corillon 1957) Dambaska 1966

Charetalia hispidae Sauer 1937 Krausch 1964

Charion fragilis (Sauer 1937) Krausch 1964

2. *Charetum fragilis* Corillon (1949) 1957

3. *Charetum asperae* Corillon 1957

4. *Charetum contrariae* Corillon 1957

5. *Charetum delicatulae* Doll 1989

6. *Lychnothamnetum barbati* (Goidyn 1984) Brzeg et M. Wojterska 2001.

Найпоширенішими у прибережній смузі на світлих піщано-мулистих відкладах на глибині 0,1—3 м є ценози асоціації *Charetum asperae*, сформовані *Chara aspera* Dethard. ex Willd., проективне покриття яких становить 70—100 %. Поодинокі трапляються *Zannichellia palustris* L., *Potamogeton pectinatus* L., *P. perfoliatus* L. (табл. 1, описи 2—17). Крім того, *Ch. aspera* звичайно формує досить зімкнений ярус (проективне покриття до 70 %) у смузі прибережних заростей *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. (проективне покриття 20—25 %) (табл. 1, описи 18—19). Вірогідно, панування угруповань *Ch. aspera* у прибережній мілководній смузі пов'язане з посиленням антропогенного навантаження на екосистему озера внаслідок господарської діяльності та рекреації. У південно-західному секторі озера за особливостями формування можна виділити два типи угруповань з переважанням даного виду. Ценози першого типу формуються на глибинах понад 1,5 м за поясом очерету, у їх складі відсутні охтогідрофіти (*Phragmites australis*, *Scirpus lacustris* L.), проте росте *Potamogeton lucens* L. (20—30 %) (табл. 1, описи 5—6). Угруповання другого типу є вторинними, виникають на антропогенно порушених ділянках літоралі (пляжі, рибальські містки тощо) внаслідок знищення очерету. У липні—серпні, за умов посилення рекреаційного навантаження, ценози *Ch. aspera* цього типу поблизу пляжів механічно знищують відпочиваючі. Цікавим фактом є те, що до 1970-х рр. в оз. Світязь *Ch. aspera* не відзначався, і загалом в Україні до 2005 р. відомі лише дві його знахідки [1]. Проте він — один із найпоширеніших видів у басейні Балтійського моря, до якого належить оз. Світязь [20].

Біля берега, на глибині 0,3 м, під захистом смуги очерету, на піщаних відкладах виявлено угруповання асоціації *Nitelletum syncarpae*, сформоване *Ch. aspera* (проективне покриття 5—10 %) та *Nitella syncarpa* (Thuill.) Chev. (40—50 %) (табл. 1, опис 1). Даний локалітет зазнає слабого антропогенного впливу, який перешкоджає його заростанню *Phragmites australis*.

Nitella syncarpa вперше наводиться для оз. Світязь та Волинського Полісся в цілому. Рідкісний для України. З літературних джерел XIX — початку XX ст. відомо два його місцезнаходження із зазначенням тільки регіонів поширення без уточнення локалітетів [5]. Виявлена популяція цього дводомного виду пред-

Таблиця 1. Фітогеографічна характеристика угруповань асоціацій *Nitellium suncaprae* та *Charaetum asperae*

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		
Проективне покриття, %	40		90	95			70	70	90	80	80	90	100	100	70	80	70	100	80		
Глибина, м	0,3		0,1	0,2			0,4	0,5	0,3	0,6	0,6	2,0	3,0	5,0	0,5	0,3	0,3	1,5	1,5		
Кількість видів	2	2	2	3	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2		
Номер синтаксону	1	2																			3
D.s. Ass. <i>Nitellium suncaprae</i>																					
<i>Nitella suncapra</i>	5																				
D.s. Ass. <i>Charaetum asperae</i>																					
<i>Chara aspera</i>	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Інші види:																					
<i>Rotamogeton pectinatus</i>	2	2																			
<i>Eleocharis acicularis</i>	1																				
<i>Rotamogeton perfoliatus</i>	.	2	1																		
<i>Zannicella palustris</i>	.	1																			
<i>Rotamogeton lucens</i>	.	3	4																		
<i>Phragmites australis</i>	2	3	3	

Номери синтаксонів: 1 – *Nitellium suncaprae*, 2 – *Charaetum asperae*, 3 – *com. Phragmites australis* – *Chara aspera* [*Phragmiton communis*/*Charaion fragilis*].

Описи виконано: 1 – 20.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, західна околі. с. Свігізь, база ФМІ, Д.М. Якушенко; 2 – 07.08.2006, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, південний берег, пляж «Незабудка», Д.М. Якушенко; 3–4, 7–12 – 17.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, західний сектор, Д.М. Якушенко; 13 – Д.М. Якушенко; 5–6 – 06.08.2006, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, західний сектор, Д.М. Якушенко; 14 – 19.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, N 51°29'13.5", E 23°47'35.7", Д.М. Якушенко; 15 – 19.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, N 51°29'20.4", E 23°47'41.4", Д.М. Якушенко; 16 – 20.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, поблизу острова, N 51°30'07.8", E 23°50'10.9", Д.М. Якушенко; 17 – 22.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, західна околі. с. Свігізь, база ФМІ, Д.М. Якушенко; 18 – 19.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, поблизу човнової станції бази ФМІ, Д.М. Якушенко; 18–19 – 19.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Свігізь, N 51°29'06.5", E 23°48'14.8", Д.М. Якушенко.

ставлена добре розвиненими жіночими та чоловічими рослинами зі зрілими репродуктивними органами.

На мулистих субстратах на глибині 3—5 м відзначено угруповання асоціації *Charetum contrariae* з переважанням *Chara contraria* A. Braun (проективне покриття 90—95 %) та *Potamogeton lucens* L. (5—10 %) (табл. 2, описи 5—7). Цей космополітний вид *Charales* значно поширений в Україні, але в озерах Волинського Полісся трапляється зрідка [1, 6].

На початку проходу до затоки Бужня на мулистих відкладах на глибині 1,5—2,0 м виявлено угруповання внесеного до «Червоної книги України» [11] *Ch. delicatula* C. Agardh (проективне покриття 100 %). Ярус судинних рослин з плаваючими на поверхні води листками формує *Nymphaea candida* C. Presl (проективне покриття 10—20 %), трапляється *Stratiotes aloides* L. (5 %), що заноситься

Таблиця 2. Фітоценотична характеристика угруповань асоціацій *Charetum fragilis*, *Charetum contrariae*, *Charetum delicatulae* та *Lychnothamnetum barbati*

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Проективне покриття, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Глибина, м	~7		1,5	2,0	~4	~4	~4	~7,0-10	
Кількість видів	2	4	3	2	2	2	2	2	1
Номер синтаксону	1		2		3			4	
D.s. Ass. <i>Charetum fragilis</i>									
<i>Chara fragilis</i>	5	5
D.s. Ass. <i>Charetum delicatulae</i>									
<i>Chara delicatula</i>	.	.	5	5
D.s. Ass. <i>Charetum contrariae</i>									
<i>Chara contraria</i>	5	5	5	.	.
D.s. Ass. <i>Lychnothamnetum barbati</i>									
<i>Lychnothamnus barbatus</i>	5	5
Інші види:									
<i>Potamogeton compressus</i>	1	1
<i>Myriophyllum verticillatum</i>	.	2
<i>Elodea canadensis</i>	.	3
<i>Nymphaea candida</i>	.	.	3	2
<i>Stratiotes aloides</i>	.	.	1
<i>Potamogeton lucens</i>	2	1	1	1	.

Номери синтаксонів: 1 — *Charetum fragilis*, 2 — *Charetum delicatulae*, 3 — *Charetum contrariae*, 4 — *Lychnothamnetum barbati*.

Описи виконано: 1, 2 — 19.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Світязь, N 51°29'10.1", EO 23°48'23.3", Д.М. Якушенко; 3, 4 — 19.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Світязь, вхід у протоку до затоки Бужня, Д.М. Якушенко; 5—7 — 19.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Світязь, Д.М. Якушенко; 8, 9 — 19.07.2005, Волинська обл., Шацький р-н, Шацький НПП, оз. Світязь, N 51°29'29.2", EO 23°49'51.7", Д.М. Якушенко.

із сусідніх мілководних прибережних ділянок (табл. 2, описи 3—4). Такі ценози відносимо до асоціації *Charetum delicatulae*.

На глибинах 5—7 м розвиваються угруповання асоціації *Charetum fragilis* з *Chara fragilis* Desv. in Loisel. (проективне покриття 70—95 %), в яких трапляються також *Myriophyllum verticillatum* L. (10 %), *Elodea canadensis* Michx. (до 20 %), *Potamogeton compressus* L. (1—5 %), що формують ярус занурених, прикріплених до дна вищих рослин (табл. 2, описи 1—2).

На глибині 7—10 м знайдені угруповання асоціації *Lychnothamnetum barbati*, сформовані *Lychnothamnus barbatus* (Meun.) Leonh. (проективне покриття 95—100 %), до якого іноді домішується *P. lucens* (5 %) (табл. 2, описи 8—9). *L. barbatus* — єдиний представник роду *Lychnothamnus* (Rupr.) Leonh. emend. A. Braun. Розповсюджений в Європі (Італія, Литва, Німеччина, Польща, Румунія, Франція, Хорватія), Азії (Індія, Китай), Австралії, але всюди є дуже рідкісним. В Європі та Азії, як правило, трапляється у прозорих, холодних, глибоких, чистих озерах з низьким вмістом біогенних елементів, в Австралії — у теплих ефемерних струмках [19]. Для України наводиться вперше. Популяція представлена молодими рослинами до 50 см заввишки. Стебла рослин міцні (0,5—1 см завширшки), слаборозгалужені. Кора є тільки на молодих міжвузлях, недорозвинена, у вигляді відокремлених одна від одної первинних корових трубок, які складаються з трьох—чотирьох корових клітин. Прилистки в одному віночку, по два на кожний лист, 1 см завдовжки. Листки довгі, з трьох—п'яти члеників, довжина першого досягає половини всього листка. Листочки довгі, по чотири—сім, більш-менш однакового розміру. Об'єднані гаметангії розташовані на двох—трьох нижніх вузлах. Оогонії незрілі, по одному. Антеридіїв один—два, по одному з боків оогонія.

Питання охорони рослинних угруповань, сформованих харовими водоростями, в Україні загалом не розроблені. Три знайдені нами асоціації вважаємо за необхідне внести до нового видання «Зеленої книги». Передусім це асоціація *Lychnothamnetum barbati*, вперше наведена для території України, а її діагностичний вид є дуже рідкісним і охороняється в усіх країнах, де він знайдений [13, 19, 24]. Діагностичний вид асоціації *Charetum delicatulae*, як уже зазначалося, внесений до «Червоної книги України». Нарешті, діагностичний вид асоціації *Nitelletum syncarpae* є рідкісним і вразливим [7]. Зауважимо, що оліготрофні та мезотрофні екотопи, в яких розвиваються угруповання харових водоростей, також потребують охорони згідно з Додатком I Директиви 92/43/ЕЕС [12].

Висновки

1. На мілководних ділянках літоралі (0,1—3,0 м) південно-західного сектора оз. Світязь масово розповсюджені угруповання асоціації *Charetum asperae*, відзначена асоціація *Nitelletum syncarpae*. На глибинах 1—7 м розвиваються угруповання асоціацій *Charetum contrariae*, *Charetum delicatulae* та *Charetum fragilis*, 7—10 м — *Lychnothamnetum barbati*.

2. Уперше для території України наводиться харова водорість *Lychnothamnus barbatus*.

3. Асоціації *Lychnothamnetum barbati*, *Charetum delicatulae* та *Nitelletum syncarphae* запропоновано внести до нового видання «Зеленої книги».

1. Борисова Е.В. Видовой состав и распространение *Charales* в Украине // Альгология. — 2005. — **15**, № 2. — С. 205—217.
2. Голлербах М.М., Паламар-Мордвинцева Г.М. Харові водорості (*Charophyta*) // Визначник прісноводних водоростей України. IX. — К.: Наук. думка, 1991. — 196 с.
3. Дубина Д.В. Вища водна рослинність. *Lemnetae, Potametea, Ruppiaetea, Zosteretea, Isoetonojuncetea (Eleocharition acicularis, Isoetion lacustris, Potamion graminei, Sphagno-Utricularion), Phragmito-Magnocaricetea (Glycerio-Sparganion, Oenanthion aquaticae, Phragmition communis, Scirpion maritimi)* // Рослинність України / Відп. ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. — К.: Фітосоціоцентр, 2006. — 412 с.
4. Льїн Л.В., Мольчак Я.О. Озера Волині. — Луцьк, 2000. — 120 с.
5. Паламар-Мордвинцева Г.М., Борисова О.В., Царенко П.М. Підсумки та сучасні завдання вивчення *Charales* України // Укр. ботан. журн. — 2005. — **62**, № 4. — С. 538—547.
6. Паламар-Мордвинцева Г.М., Царенко П.М. *Charales* Волинського Полесья (Україна) // Альгология. — 2004. — **14**, № 2. — С. 178—184.
7. Паламар-Мордвинцева Г.М., Царенко П.М. Красный список *Charales* Украины // Альгология. — 2004. — **14**, № 4. — С. 399—412.
8. Продромус растительности Украины / Шеляг-Сосонко Ю.Р., Дидух Я.П., Дубина Д.В. и др. — Киев: Наук. думка, 1991. — 272 с.
9. Соломаха В.А. Синтаксономія рослинності України // Укр. фітоцен. зб. — 1996. — Сер. А, вип. 4(5). — 119 с.
10. Топачевський О.В. Погіршення кормності озер Полісся внаслідок масового розвитку хар // Укр. ботан. журн. — 1950. — **7**, № 4. — С. 102—103.
11. Червона книга України. Рослинний світ. — К.: УЕ, 1996. — 608 с.
12. Annex I. Natural habitats types of community interest whose conservation requires the designation of special areas of conservation // Council Directive 92/43/EEC. Treaty of Accession 2003. — 16 p.
13. Balevicius A. Distribution of *Lychnothamnus barbatus* community in Lithuania // Biologija. — 2001. — **2**. — P. 70—73.
14. Borhidi A. Magyarország novenytarulasai. — Budapest: Akademiai Kiado, 2003. — 610 p.
15. Brzeg A., Wojterska M. Zespoly roslinne Wielkopolski, ich stan poznania i zagrozenie // Szata roslinna Wielkopolski i Pojezierza Południowopomorskiego. Przewodnik sesji terenowych 52 Zjazdu PTB (24—28 wrzesnia 2001). — 2001. — S. 39—110.
16. Hrivnak R., Ot'ahel'ova H., Kochjarova J., Blanan D., Husak S. Plant communities of the class *Charetea fragilis* Fukarek ex Krausch 1964 in Slovakia: new information on their distribution and ecology // Thaiszia – J. Bot., Kosice. — 2005. — **15**. — P. 117—128.
17. Husak S. *Charetea fragilis* // Rostlinna spolecenstva Ceske republiky a jejich ochrozeni, 2. vydani / Moravec J. (ed.). — Litomerice: Severoceskou Prir., 1995. — P. 25—27.
18. Matuszkiewicz W. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roslinnych Polski. — Warszawa: PWN, 2001. — 537 s.
19. McCourt R.M., Karol K.G., Casanova M.T. Monophyly of genera and species of *Characeae* based on *rbcL* sequences, with special reference to Australian and European *Lychnothamnus barbatus* (*Characeae, Charophyceae*) // Aust. J. Bot. — 1999. — **47**. — P. 361—369.
20. Nielsen R., Kristiansen A., Mathiesen L., Mathiesen H. Distributional index of the benthic macroalgae of the Baltic Sea area // Acta Bot. Fennica. — 1995. — **155**. — P. 1—51.
21. Mucina L. Conspectus of classes of European vegetation // Folia Geobot. Phytotax. — 1997. — **32**. — P. 117—172.

22. *Ot'ahel'ova H. Charetea fragilis* // Rastlinne spolocenstva Slovenska. 3. Vegetacia mokradi / Valachovic M. (ed.). — Bratislava: Veda, 2001. — P. 393—406.
23. *Pelechaty M. Siedliskotworcza rola ramienic a ich wartosc bioindykacyjna* // Zaslugi Prof. dr hab. Izabeli Damskiej w ksztaitowaniu dzisiejszego wizerunku ochrony przyrody. Sesja naukowa. — Poznan: UAM, 2004. — S. 147—159.
24. *Peliechaty M., Pukacz A. Stanowisko Lychnothamnus barbatus (Charophyceae) w Jeziorze Lagowskim* // Fragm. Flor. Geobot. Polonica. — 2005. — 12 (1). — S. 119—122.

Рекомендує до друку
С.Я. Кондратюк

Надійшла 01.08.2007

E.V. Borisova, D.H. Yakushenko

Институт ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

СООБЩЕСТВА ХАРОВЫХ ВОДОРΟΣЛЕЙ ЮГО-ЗАПАДНОГО СЕКТОРА ОЗЕРА СВИТЯЗЬ (ВОЛЫНСКОЕ ПОЛЕСЬЕ)

Впервые для территории Украины приведены шесть ассоциаций класса *Charetea fragilis* Fukarek ex Krausch 1964. В юго-западном секторе оз. Свитязь на мелководье, на глубинах 0,1—3,0 м, массово распространены сообщества ассоциации *Charetum asperae*, обнаружена ассоциация *Nitelletum syncarpae*. На глубинах 1—7 м отмечены сообщества ассоциаций *Charetum contrariae*, *Charetum delicatulae*, *Charetum fragilis*, на глубине 7—10 м — *Lychnothamnetum barbati*. Впервые в Украине выявлен редкий вид *Lychnothamnus barbatus* (Meyen) Leonh. Предлагается включить ассоциации *Charetum delicatulae*, *Lychnothamnetum barbati* и *Nitelletum syncarpae* в новое издание «Зеленой книги».

К л ю ч е в ы е с л о в а: синтаксономия, Charetea fragilis, озеро Свитязь, Волынское Полесье.

O.V. Borisova, D.M. Yakushenko

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

COMMUNITIES OF CHARAPHYTES IN THE SOUTH-WESTERN PART OF LAKE SVITYAZ (VOLYN POLISSIA)

Six associations belonging to the class *Charetea fragilis* Fukarek ex Krausch 1964 have been recorded in Ukraine for the first time. Communities of the association *Charetum asperae* are widely distributed in the south-western part of Lake Svityaz at depths 0.1—3.0 m, but the association *Nitelletum syncarpae* was also found. Communities of associations *Charetum contrariae*, *Charetum delicatulae*, *Charetum fragilis* are registered at depths of 1—7 m, *Lychnothamnetum barbati* — 7—10 m. *Lychnothamnus barbatus* (Meyen) Leonh. is one of the rarest plant species that has been recorded in Ukraine for the first time. The associations *Charetum delicatulae*, *Lychnothamnetum barbati* and *Nitelletum syncarpae* are proposed to add to the new edition of the Green Data Book of Ukraine.

Key words: syntaxonomy, Charetea fragilis, Lake Svityaz, Volyn Polissia.